

Posudek vedoucího diplomové práce

Tomáš CHMELA: Kontakty a komunikace na rozhraní starší a střední doby bronzové. Výšinné opevněné sídliště v Bánově u Uherského Brodu. Diplomová práce. Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou, Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta. Praha 2008. 139 str., Přílohy 1 – 2 (dokumentace, katalog nálezů) 78 bar. a čb. tab. dokumentace (mapy, vyobrazení archeologických nálezů, mikropetrografické snímky).

Magisterská diplomová práce Tomáše Chmely navazuje na jeho práci bakalářskou. V ní se věnoval problematice období závěru starší doby bronzové a přechodu mezi starší a střední dobou bronzovou v klíčovém prostoru moravsko-slovenského pomezí, v regionu svého bydliště, na základě výpovědi dosavadních archeologických výzkumů a nálezů. Za klíčovou lokalitu zvolil mimořádné výšinné sídliště Bánov-„Hrad“ a zabýval se otázkou vztahů jak v jeho zázemí, tak přes Bílé Karpaty do oblasti kultury maďarovské. Konkrétně se zaměřil na zpracování výzkumu Jana Pavelčíka z r. 1943, v němž přes obtíže dané stavem pramenů a dokumentace identifikoval nové doklady zpracování kovů, indicie dálkových kontaktů aj. V diplomové práci T. Chmela dále rozvíjí téma kontaktů a komunikace, jednak na základě zpracování další fáze výzkumu (Jan Pavelčík 1948) a porovnání s blízkými soudobými lokalitami, jednak na základě exaktního studia movitých nálezů.

Považuji za dobré, že Chmelovy práce obsahují vždy definiční kapitoly. Definice základních pojmů sídlištní archeologie v kontextu vývoje bádání se s ohledem na povahu Bánova věnuje označování lokalit tohoto rázu (výšinné opevněné sídliště, hradiště), sídliště „obyčejná“ ponechává spíše libovůli (s. 13); pasáž by mohla být doplněna o definici použitou v Encyklopedii pravěku¹. Kapitola věnovaná přehledu klasifikace závěru starší doby bronzové (kap. 2.2) je nezbytnou pomůckou orientace i pro specialistu. Na tuto pasáž volně navazuje pojednání o vývoji výzkumu maďarovsko-věteřovské kultury (v pojetí navrhovaném S. Stuchlíkem, k němuž se autor přiklání). Mapa na s. 9 je spíše ilustrační, graficky působí dobře, její výběr snad mohl být lépe uvážěn např. s ohledem na nově vydaný Archeologický atlas pravěké Evropy.

Na metodický úvod (kap. 3) navazuje (po exkursu o dějinách výzkumu maďarovsko-věteřovské kultury, kap. 4) popis naleziště a jeho přírodního prostředí. Dějiny bádání ukazují tristní obraz sporadických záchranných akcí segmentárního až útržkovitého rozsahu, bez moderního zpracování, a převahu nálezů v pravém slova smyslu náhodných. Důležitý je vzhled do dosavadního způsobu nakládání s pramennou základnou a posouzení dosud publikovaných informací, čehož se T. Chmela úspěšně ujal již v bakalářské práci. Následuje rekonstrukce výzkumu Jana Pavelčíka za účasti J. Poulíka r. 1948 podle deníkových záznamů, původní dokumentace, hlášení a drobných dílčích publikací, z nichž vysvítá postupná beznadějná zkáza této stratigraficky klíčové lokality. Zpřístupnění dokumentace výzkumu a nálezů pro další bádání je velkou zásluhou této práce.

Pro popis a analýzu movitého nálezového fondu T. Chmela používá upravený popisný kód, který vypracoval již v bakalářské práci, opět s užitečnou definicí používaných pojmů (autor by pouze měl věnovat pozornost skutečnému významu slova typologie, které podle běžného zvyku zaměňuje s morfologií či klasifikací). Zásadní přínos mají výsledky mikropetrografické analýzy, které jednak svědčí o domácím původu některých tvarově cizích keramických nádob (zlomek wietenberského charakteru), jednak doložily různý původ některých kusů typově shodných (jmenovitě se to týká džbánek, o nichž T. Chmela dále vyslovuje originální a podnětnou hypotézu). Právě pro porovnání „věteřovského“ a „maďarovského“ fondu je klíčová znalost nálezů jak moravských, tak slovenských, protože se jasně ukazuje, že obě kulturní entity jsou sice ve svém archeologickém obraze velmi příbuzné, zdaleka však nikoli shodné. Práce tak alespoň částečně přináší dlouho postrádanou protiváhu čistě morfologickému pohledu a upozorňuje na úskalí jeho jednostranné aplikace.

Kontaktnímu studiu se věnuje poslední velká pasáž textu. Z Bánova pochází řada nálezů, které lze jak srovnáním, tak exaktními rozbory vyčlenit jakožto předměty buď cizího původu (západní Slovensko, střední Morava), nebo jakožto věci spjaté s pohybem a interakcemi lidí. Patří sem např. valounové drtiče pocházející pravděpodobně z údolí Váhu anebo dosud ne zcela jasně určený korálek ze sklovité hmoty. Pozoruhodná je pak interpretace keramické „pokličky“ jako misky dvojramenných závěsných vah. Dále se autor vrací k rozborům keramiky a po metodologickém exkursu se věnuje jejich vyhodnocení s ohledem na zjištění původu nádob. Stav výzkumu a publikace pramenů mu umožnil širší studium kontaktů mezi sídlišti různého typu po obou stranách Bílých Karpat pouze ve velmi omezené míře (problémem pro srovnávací a statistické přístupy je zejména nedostupnost materiálu z osady v Ivanovicích), i přesto se mu podařilo dojít k zajímavým závěrům (zejména sociální aspekty distribuce maďarovských džbánek, vázaných na určitý typ sídlišť; regionální vazby). Úvahy o charakteru kontaktů jsou důkladné a ukazují další možnosti.

Autor prokazuje dobrou orientaci v problematice i široký rozhled po literatuře (s. 125-138), využívá archivních pramenů i interdisciplinární spolupráce se specialisty. Struktura práce je víceméně přehledná (v rámci specifík oboru respektuje schéma IMRAD; kap. 3 by snad mohla být řazena až po kap. 4; kap. 5.6 a 6.1.5.3 týkající se mikropetrografického rozboru by bylo vhodné řadit vedle sebe), po formální stránce odpovídá standardu. Jazyková úroveň je nadprůměrná, vytknout lze jistou přemíru cizích slov. Obrazové přílohy jsou kvalitní s hlediska obsahového i technického, autorovy kresby nálezů jsou na velmi dobré úrovni. Zcela nečetné jsou nedostatky v grafické úpravě (např. tučné písmo v obsahu, vzácně krátké pomlčky, chybějící mezery), překlepy (např. „Chochorovského“ v popisku obr. 1 na s. 9) či pravopisné chyby (nejčastěji v čárkách následkem dlouhodobě rozkolísaných pravidel).

Práce podle mého názoru naprosto splňuje požadavky na magisterskou práci a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 8. 9. 2008

PhDr. Zuzana Bláhová, Ph.D.

¹ Sklenář, K. – Sklenářová, Z. – Slabina, M. 2002: Encyklopedie pravěku. Libri Praha.